

IVSTIFICACIO, Y MANIFEST DE LA
IVSTICIA TENEN LOS ACREHEDORS
de la Ciutat de Barcelona, per los Censals de comptes
vells, y sisens reduhirs, pretèn dita
Ciutat rebaxar.

64

Molt Illustre Senyor.

N dias passats, per los Acrehedors de la Ciutat de compte vell, y sisens reduits, se donà vna suplica al Savi Consell de Cent, en la qual se representà, que a noticia dels dits avia vingut, que la Ciutat no volia cumplir lo que ab la concordia vltima, firmada per los Acrehedors, avia promès: en la qual se obligà a pagarlos las mitjas pensions anirian discorrent, y lluyr los censals dels q serian extrets en sort, y juntament pagarlos totas las pensions enteras, fins lo dia de la lluyció del Censal degudas.

Y en eixa conformitat avent sortejat algús de dits Acrehedors Censalistas, ha dubtat la Ciutat ferlos las partidas, y lluyr llurs Censals. Per lo que se representà al Savi Consell de Cent las rahõs tenia, per las quals la Ciutat devia lluyr los sobredits Censals.

Dita suplica per lo Savi Cõsell de Cent fou comesa a V.S. pera que examinàs las rahõs, y coneguès de la justicia dels Suplicants, a efecte de que la Ciutat poguès ab mes acert, y ateciõ de liberar lo mes convenient, y util al be publich, y particular de dits Acrehedois.

Si alguna raho ha pogut mouer a la present Ciutat, en dubtar de fer las lluycions, y partidas a alguns de dits Censalistas extr ets en sort, ha de esser lo disposat per los Emperadors Anastasio, y Iustiniano, en las lleys per *Diversas*, y ab *Anastasio, C. mandati*, las quals lleys no poden tenir lloch en lo present cas, y en los Acrehedois de la Ciutat, tant per las rahõs juridicas, y raho introductiva de ditas lleys, com per altres naturals, de equitat, politica, y conveniencia del be publich, y bon govern.

La primera, y mes fundamental, es, que la disposiciõ de ditas lleys, sols te lloch quant las cessions son fraudulentas, y ab animo

A

de

de vexar ab plets los deutors; perque comunament diuen los Doctores, que estas lleys son fetas contra los qui compran debits litigiosos, ab animo affectat de molestar, y oprimir los deutors ab litigis in odium eorum, qui alienas lites redimunt, Barb. ad dictas leges, Anton. Faber coniect. 12. cap. 12. Et in C. lib. 4. tit. 26. diffin. 9. Olea. de ces. iur. Et acti. tit. 6. q. 10. n. 57. cum pluribus ibi relatis, Et nu. 59. ahont refereix la opiniò de Bartul. ad d. l. per Diversas num. 23. Cancer. var. p. 3. c. 1. n. 164. cum pluribus ibi relatis, de ahont ve a dir Salgad. labyrinth. credit. p. 1. c. 27. à n. 78. Noguero. alleg. 37. n. 60. los quals refereixen a Filucio, Bonacina, Censio, Sanchez, y altres, q̄ ditas lleys sols tenen lloch quāt lo debit cedit, ò venut es litigios.

Quens cansam en allegar Autors, quant la disposició de la ley ho diu ab expressas paraulas: *Hoc qua modo diversis personas litigatorum vexationibus afficere. Et ibi: Nec enim dubium est redemptores litium, &c.*

Ninguna de las sobreditas rahons pot militar ab los Acrehedors de la present Ciutat, puix ells acàs comprassen (lo que se nega) no compraren cosas litigiosas, ni que se esperàs per aquellas aver de mouers litigis; ans be deutes clars, com son los de la present Ciutat, que constan ab sos llibres de debit, y credit, dels quals may se avia dubtat en judici; pero ni encaraque se poguessen entendre ditas lleys extra iudicium animo vexandi debitorem, nos pot dir que los Acrehedors aguessen comprat ab animo de oprimir a la Ciutat deutora, essent la Ciutat de Barcelona tant Principal, tāt Poderosa, y anomenada per lo Mon, a comparada a Magnates, Fontan. decis. 522. n. 16. y 17. Poderosa vbi que terrarū Magna, cap. de la Menarchia dels Godos. Colonia Romana, electora del Imperi, convent. iuridic. Cancellaria Romana, Cap del Principat de Cathalunya, tenut per totas las parts del Mon, Bosch lib. 14. Titols de Honor de Cathalunya, Beuter, Pujades, Carbonell, Zurita la anomenā Poderosa per mar, y terra, Terror del Turch, Espāt dels Grechs Fre. de Genovesos, y Risans, Poderosa entre los Princesps de la terra. Lucio Marineo siculo de rebus Hispania lib. 13. referit per Corbera en la vida de Dona Maria de Cervellò: *Præterea multa Civitatis Respublicæ Regna ordinem, moremque vivendi Sanctissimum, hinc exempla Respublicæ gubernande pulcherrima, hinc ceteras bonas artes imitabantur.* Y mes avant: *Non ex Hispania tota, sed toto Orbe præclara omnibus nationū Principibus timori suis amore flores.* Ans be la
expe-

experiència ha ensenyat lo cōtrari, puix ella es la q̄ ab tant diferēts
modos ha vexat, y oprimit los Acreedors, ab tāta diversitat de re-
baxas, no pagantlos sino mitja pensió dels Censals, y de sos matei-
xos diners lluyntlos; y vltimament obligantlos a qualsevol con-
cordia, per temor de perdre lo poch los prometia, y gran retar-
dació en pagar lo poch pagave.

Secundò, que quant lo deute es indubitat, ò cert, ò cōfessat per
lo debitor, ò be in iudicium deductum, diuhē tots los Doctōrs no
tenir lloch las disposicions de ditas lleys, Anton. Faber *lib. 12. con-
iect. c. 12.* Oivald. ad Donel. *lib. 15. cap. 43. litt. C. Cancer. varia. lib.
1. cap. 1. n. 163. cum alijs supra relatijs*; perque a les horas lo compra-
dor de dits deutes, no te, ni pot tenir animo de comprar, ab efecte
de oprimir lo debitor en judici, nis pot dir aver comprats debits
litigiosos, Olea. *de ces. iur. c. act. tit. 6. q. 10. n. 55.*

Los debits de la present Ciutat son liquits, y indubitats, per ra-
ho dels quals noy avia, ni se esperava aver litigi; anes be encaraq̄
no in iudicio, tantas voltas per diferents actes abonats per la Ciu-
tat, ja ab reductions, ja pagant lo que podia, y ja ab las concor-
dias firmades ab sos Acrehedors: luego las ditas lleys no tenen
lloch en lo present cas, en que se avria comprat vn deute liquit,
confessat, y abonat tantas voltas per la mateixa Ciutat.

Tertiò, que la disposició de ditas lleys no milita en lo cas, que
lo nō del debitor cedit, ò venut, es de dificil exactió, y quant hi ha
perill que lo debitor se fassa non solvendo, ò quant per la tardan-
sa, ò gastos se avian de fer pera cobrar, serà disminuït lo credit: la
raho es, que en estos casos lo perill, y dificultat de cobrar lo deu-
te fan justa la cessió, *Cancer. var. lib. 1. c. 13. n. 75. c. lib. 3. c. 1. num.
165. pluribus relatijs*, Salgad. *par. 1. c. 13.* y comunament tots los Doc-
tors en exposició de ditas lleys.

Y com nos puga dubtar, que la Ciutat de Barcelona deutora de
ditas quantitats cessas, sia de dificil exactió, com se es vist, ja no po-
dent pagar las 10 ₧ a bon compte, ni menos lo tres per cent
que després prometè, ni vltimamēt lo 30. per cent, que ab esmers
de censal oferi donar.

Molt millor cōsta del perill se fassa non solvendo, puix vehem
que vuy no te de ahōt acudir a las necessitats, y casos fortuits que
poden ocórrer, sino es dels drets, y emoluments reb, los quals ha
de emplear ab salaris de officials, y satisfer als Acrehedors, y en-
cara

cara no son bastants, puix cada dia se endarereix en lo pagar etiam la mitja pensió los ha pogut oferir, ab que clarament se veu, que pot venir cas, en lo qual la Ciutat no puga pagar la mitja pensió, puix pot esdevenirse (lo que Deu no vulla) guerra, falta de manteniments, y mal contagiòs, en los quals casos te la Ciutat obligacio de acudir a sos Ciutadans (com a cosa tant necessaria com la defensa de la vida) molt be consta no poderse socorrer, y acudir a ditas necessitats de altra part, q̄ dels diners paga als Acrehedors, y Censalistas.

No val dir, que la Ciutat podria imposar nous drets, puix los nous drets, y los que vuy son, no farian la suma del que de present cobria: la raho es, que los drets son per lo comers, aventhi falta de manteniments, cessa la negociaciò, y falta lo diner. Y en cas de mal contagiòs (lo que Deu no vulla) cessa lo tracte, y comers, ab que faltarian las gabelas, y drets, y la Ciutat vendria a no tenir de ahòr acudir a las majors obligacions, de ahont de necessitat faltaria a sos Acrehedors, y la experiencia clarament ho ensenya, puix al q̄ menos deu quatre, ò sinch pensions atrassadas, y no venint be lo temps, ne avria degudes moltras mes, y pagant lo poch paga, se ve a endererir cada any de molta quantitat: luego clarament consta quant facilmente se pot fer la Ciutat non solvendo, y en cas que comprassen los Acrehedors los credits (lo ques nega) a quins perills se exposaren?

Finalment sens aver sobrevingut algun de dits casos, està decidit per lo S. R. S. de Cathalunya, en moltras, y diferents causas, especialment en la sentencia obtinguè Jaume Cortada Cavalier, contra la present Ciutat, a 13. de Janer 1666. a relaciò del Magnifich Doctor Joseph de Aleny, al qual se permetè vna ganàcia extraordinaria, per la ocasiò en que estave la Ciutat, y lo perill se era exposar.

De tot lo sobredit resulta, que encara que còstas que los Acrehedors aguessen comprat ab modic preu, sagut respecte a la cosa cedida; emperò consideradas las circumstàcias sobreditas de la dificil exactiò, del perill que lo deutor se impossibilita a acudir a sos credits, diuhen tots los Doctor ser a las hores lo modic preu just, y no modic, com lo preu del deute, ò obligacio no sia lo que en ell se contè, sino lo que segons las circumstancias se pot conseguir

la l. qui filij 4. in fin. ff. de hered. vel acti. & vend. la l. Nerennius 2. 2.

§. vlt.

S. r. l. la l. quærebatur 8 r. vers. Quare ad leg. falsid. Navarr. in manual. lib. 17. n. 230. Anton. Gabr. de actio. concl. 5. n. 34. Mennoch. de arbitra. claus. 248. Mant. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 13. nu. 16. Cancero. var. lib. 3. c. 1. n. 165.

De hont comunamēt diuhen los Doctores, q̄ los censals ja creats las açions, los deutes simples, no essent litigiosos se poden cōprar à molt menor preu dels censals, ho ensenya Canc. var. 10. 2. cap. 1. n. 281. y aixi fou decidit per lo Sūmo Pontifice Clement VIII. als 21. de Maig 1596. Salgado par. 1. c. 13. nu. 57. dels credits simples, y obligacions, consta de tot lo tit. de heredi. vel actio. ven. Barb. pluribus relatis ad nostras leges per diversas, y ab Anastas. fundantse tots ab la sobredita raho, q̄ en los debits no y ha just preu, ni determinat, sino atesas las circunstancias, y arbitrato boni viri, rābe perq̄ molt menos es tenir açio, q̄ la cosa minus est habere açionē ad rē quam rem ipsam, la l. minus de reg. iur. Greg. Lopez lib. 1. glos. 1. tit. 11. par. 6. pluribus relatis. molt mes valen los diners de comptant encara que menos que aquells que per qualseuol causa se deuen. Noguerol. allega. 37. nu. 67. Leotardus de usu quest. 39. nu. 7.

Las quals doctrinas, no sols tenen lloch en lo foro exterior, sino també en lo de la consciencia, ab q̄ molt be se pot comprar vn credit, ò cēsal ab poch preu Sanct. Antonin. in summa par. 2. cap. 8. S. 3. Soto de iust. & iu. lib. 1. q. 4. art. 2. Navar. in manuali cap. 17. n. 23. ex Bonacin. Sanchez, & alijs probat Noguer. alleg. 37. n. 60. Luego encara q̄ los acrehedors de la Ciutat aguessen cōprat censals creats, ò credits à menos preu, nols podia obstar ninguna excepcio.

Quartò, diuhen los Doctores, q̄ per tenir lloch las disposiciōs de las ditas lleys, es necessari q̄ conste del dolo, y frau, no sols in genere, pero in specie, de manera, q̄ per cada partida la Ciutat hauria de prouar ab evidencia esser cedida ab molt poch preu, y ab animo fraudulent, Barb. ad l. ab Anastasio nu. 12. Tiraque. de retract. S. 1. glo. 14. nu. 59. Mascari. de proba. conclu. 449. nu. 6. ibi: necesse est, vt ipsa species seu modus simulationis, aut fraudis sigillatim probetur. Font. decis. 180. nu. 1. & 2. Quant dificultos, ò impossible fora a la Ciutat prouar lo engany de todas las partidas ab testimonis, y euidēts prouas, ò auer comprat à tal, ò à qual preu, en cas poguessen tenir lloch en los sobredits las disposicions de las lleys per diuersas, y ab Anastasio.

Quintò, no obstarian las disposicions de ditas lleys per hauer la

Ciutat creat los censals fetas tantas rebaxas, y vltimament la concordia ab que se obligà a pagar la mitja pensio, puix de cada vn de estos aces se segueix novacio de obligacions, y quant se noua las obligacions del primer contracte, passan en lo altre, ab que nos diu lo deutor obligat, per raho del contracte primitiu, sino per la novacio: la l. 1. y 2. la l. *novatione*, la l. *delegare de novationibus*, la l. 1. la l. *nec creditor*, C. *cod. Petr. Gregor. sintag. iud. lib. 2 1. c. 20*. Parlad. *rer. quotid. par. 1. c. fin.* ab que la Ciutat no pot dubtar si tenen lloch las sobreditas lleys en los Acrehedors.

Ni val dir aver reportat la Ciutat dany dels dits contractes, puix com constarà de las rahons que se segueixen. La Ciutat es estada la qui ha donat dany als Acrehedors, y la que ha donat occasio, causa, y consentiment als sobredits contractes, en cas se fossen fets.

Moltas son las rahons de equitat, per las quals deu la Ciutat pagar als Acrehedors Censalistas de compte vell, y sisens reduhits. La primera, es, que la Ciutat ha donat causa pera ferse ditas cessions, acàs se sian fetas, puix no sols no continuà en pagar las 10 $\frac{1}{2}$ % a bon compte, ni lo tres per cent; pero encara no poguè suportar los trenta per cent ab esmers de censal, ab que los Acrehedors desesperats de la cobrança, donaren los credits a menos preu, y cercaren arbitrès per poder alcançar alguna cosa del que no aparexia cobrable, y los quels compraren ab la dificultat, y perill sobredit, lo qual vuy encara milita per los casos podè occorrer. Attesa la modicitar dels preus se animaren a comprarlos, y correr lo arrisch, lo que se permet, com consta del deduhir.

Secundò, se pondera, que essent forçòs a molts Acrehedors lo pendrer las cessions, per no poder los deutors pagar de altre part a dits Cessionaris, ab que ne vingueren a pagar lo preu, y tal volta molt mes per la pobreza del deutor, no apar injust, que no trobantse en estas partidas la solita clausula, *per tantas comptants*, se crega que dits Acrehedors tenen lo credit a menos preu?

Tertio, que sempre se ha acostumat, y vuy se acostuma en lo Banch, y Taula de de la present Ciutat, la clausula *per tantas comptants*, la qual se es introduhida brevitatis causa, per no aver de exprimir las rahons, y esser obligats a declarar sos negocis; per lo tant, encara que en algunas partidas se trobàs la solita clausula, no per axò dexarian los contrahents de tenir entre si obligacions,

puix

puix ab dit modo cōstava de la solutio, que es lo que se preten en las polissas, y partidas de Taula, y Banch.

Quarto, perq̄ se trobarà haver girat pares à fills, marits a mullers, y è contra germans entre si, y altres conjunctas personas, de que nos pot judicar frau, ni dolo, y tamen escritas ab la mateixa clausula per tantes contants.

En los homens de negoci esdeuindra mes souint, puix tenē entre si comptes corrents, y sols conste de la solutio estā satisfets, lo que se alcança per tantas cōtants, y tal volta per no esser obligats à exprimir las rahons, y negocis tenian entre si.

Quinto, deu la Ciutat considerar lo dany ha donat à molts dels acreedors, puix ni ha q̄ se trobauē ab molts grās partidas en Bāch y Taula antes q̄ la Ciutat se encarregàs a pèdrer a censal ditas quantitats. Y altres, q̄ auent girat de son compte algunas partidas a diferēts per no pagar la Ciutat los acrehedors las reuoltaren al cōpte de aquells, q̄ las auian giradas, los quals hā hagut de pagar a sos acrehedors ab bona moneda del q̄ lo dany auia reportat per causa dela Ciutat se pot judicar, y despres tots los sobredits acrehedors si per cas per la falta de la Ciutat procuraren a emplear llurs credits com pogueren, que raho hi ha, que aquestos per hauerlos entrat tal volta molt menor quantitat de la que tenian antes, no pugan valerse de son credit, hauent perdut tant ab lo que antecedentment tenian en la Ciutat.

Moltas altres son las rahōs de equitat, y politica se podrian poderar entre altres, la del poch benefici tenen los acrehedors, encara que se aguessen comprats los credits al preu se preten, perquè no se ha de atendre lo estat de la extractio en q̄ la Ciutat està prōpte a la paga, sino lo estat del contracte en que estaue clar lo perill, y se corria la contingentia de perdre lo credit.

La altre raho de equitat es, que la Ciutat no ha may imposats nous drets per pagar los acrehedors, antes be ab los mateixos drets los paga mitja pèsió, y de laltre mitja diner dels acrehedors llueix llus censals, ab que consta que si la Ciutat vol fugir de pagar, es en dany dels acrehedors, y retenirse llur diner, lo que nos permet, segons dispositio de la *l. nam hoc natura de condic. inde. ibi Doctores.*

Tertio, que molts dels sobredits acrehedors tenen censals de compte antich, y en dits han patit grans danys, y perduas per auer de pendrer lo que sels dona en moneda corrent, sent tant gran la distan-

distancia de esta moneda a la de que se crearen, lo Excellentissim
Senyor Vicecanceller *obser. 120. n. 10.* La Ciutat, tant a estos, com
als altres sols paga la mitja pensio; y si antes de firmar la concor-
dia aguès possat lo dubte posa ara, tal volta estos per los Censals,
que noy podia aver dubte no agueren volgut firmar, y avrian tret
millor partit, de tot lo que vuy no senten profit los Acrehedors,
fino la Ciutat, lo que es contra tota raho.

En bona politica no pot la Ciutat dexar de pagar als sobredits
Acrehedors, per la utilitat publica, los molts plets de que seria
causa, puix per la evicció los vns acudirian als altres de qui tenen
llurs Censals, y seria perturbar lo Principat.

Secundò, sobre dits censals se han fundat molts Missas, causas
pias, y altres santas institucions, las quals cessarian per no tenir vn
litigi tant llarch, y costòs, y seria la present Ciutat causa de molts
danys de pobres viudas, Hospitals, Monestirs, y altres que tenen
Censals de dita qualitat.

Ultimament, que no volent la Ciutat estar a la concordia, deuhè
los Acrehedors ser posats en lo estat tenian antes de ella, sentència
comuna, y molts volras practicada en lo Sacro Senat de Cathalu-
nya: per lo que apar que no podrian dexar de conseguir la manu-
tencio en la exactio, y cobrança de la pensio entera dels Censals,
axi com la cobravan antes de la concordia, restant per lo petitori
la disputa de si tenen lloch las lleys *per Diversas, y ab Anastasio,* y
los litigis q avria de reportar la present Ciutat contra tants Acre-
hedors, los quals, y cada hu de persi voldria dedubir de sa justicia,
tenint novas causas, y rahons en prova de la validitat de sos cre-
dits, ab que la Ciutat seria obligada a sustentar tants plets, quants
serian los Acrehedors: los gastos que avria de suportar en ditas
causas, tal volta importarian molt mes del que se està controver-
tint. Per lo tant lo Canonge Francesch Valeri, y demès Acrehe-
dors, esperant que considerades ditas rahons apareixerà aver de
cumplir la Ciutat ab lo que te promès, sens fer novedat en lo de
las lluycions dels Extrems, y demès Acrehedors, quod supplicant
non solum pramisso, sed & omi meliori modo, &c. Officio, &c.

Altissimus, &c.

Monràs.

Salamanca.

Felia.